TURISZTIKAI BESZÁMOLÓ

HELIKON KASTÉLYMÚZEUM

KESZTHELY

A keszthelyi Festetics-kastély a nyaranta Balatonra látogató turisták kedvelt célpontja. 2018-ban is fő cél volt, hogy a látogatottság növelése ne a már korábbiakban is túlzsúfolt nyári hónapokban teljesüljön, hanem minél inkább mérsékelje az időbeni koncentrációt, továbbá, hogy programot és potenciális vonzerőt biztosítson a közönségnek a tavaszi, őszi és téli időszakokban is a látogatásra. Az elmúlt évben 232 371 fő látogató tekintette meg a Helikon Kastély kiállításait.

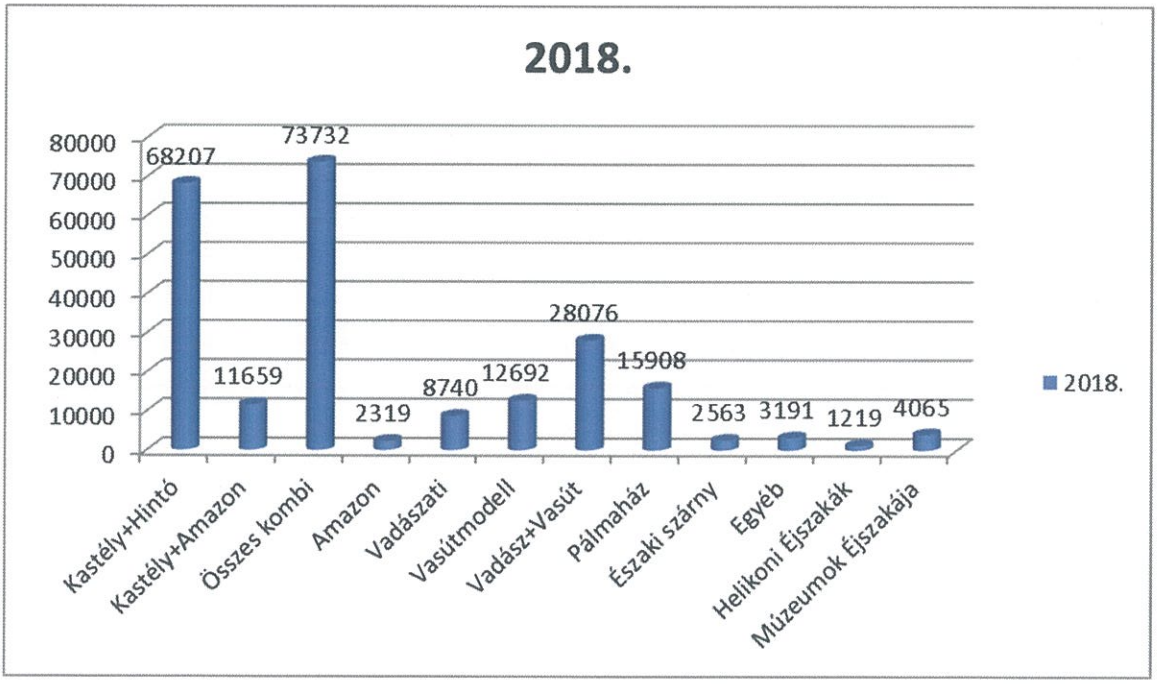

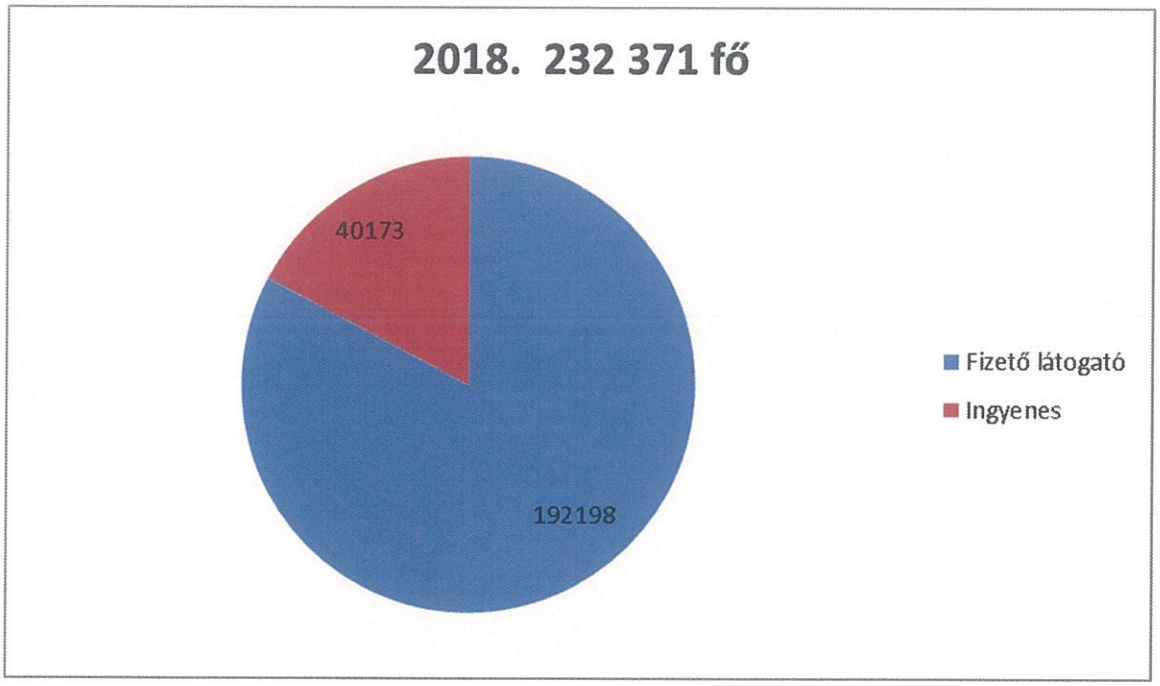

A Helikon Kastély küldetése a Festetics-örökség megőrzése, tudományos feldolgozása és bemutatása. Az örökséghez tartoznak a Festetics családhoz köthető, ma a kiállításoknak helyet adó épületek – a kastély, a korábbi kocsiház, a pálmaház és az egykori uradalmi szálláshely –, a kastélypark, a kastély eredeti berendezéséhez tartozó műtárgyak, a könyvtár gyűjteménye, és a Festeticsek szellemi öröksége. Az intézmény muzeális jellegénél fogva a Festetics család jelentőségét elsősorban a kiállítások segítségével mutatja be.

A Festetics-örökséghez kapcsolódóan, a Kft. eredményességének javításához, a turisztikai bevételek növeléséhez és a turisztikai potenciál fejlesztéséhez, valamint a versenyképesség biztosításához az alábbi célokat irányoztuk elő.

- **turisztikai kínálat bővítése**
- **egységes marketingakciók megvalósítása** – folyamatos kapcsolattartás a kereskedelmi szálláshelyekkel
- **kommunikációs csatornák** - internet (facebook, honlap infromatív fejlesztése)
- **Ár-érték arány harmonizálása**; kedvezményes kombinált jegyek kétnapos felhasználhatósága – 2018-ban az összes kiállításra szóló kombinált jegy végzett az első helyen az eladási statisztikában.
- **programok szervezése** - élménygazdagság - a célcsoportok széleskörű megszólítása - a folyamatos programok szervezésével a látogatószám növelése volt a cél.

Kiállítások

A Helikon Kastély a 2018-es évben is hat állandó kiállítást – főúri enteriőr-kiállítás; hintókiállítás; vadászati kiállítás; történelmi modellvasút-kiállítás; főúri utazások, úti kalandok kiállítás, valamint a pálmaház és madárpark – mutatott be a felújított parkkal együtt.

Kastélymúzeum

A Festetics Kristóf-év

2018-ban megemlékeztünk Festetics Kristóf halálának 250. évfordulójáról. Festetics Kristóf (Ság, 1696 – Sopron, 1768) jelentősége abban áll, hogy birtokszerzéseivel megalapozta a Festetics család gazdasági hátterét; ő volt a család keszthelyi ágának megalapítója, valamint a kastély építtetője.

A 2018-as Festetics Kristóf-év során mind az intézmény szakmai, mind az egyéb kulturális programjai Kristófhoz, illetve korához kapcsolódtak. A szakmai hátteret a Helikon Kastély honlapján havonta publikált rövid tanulmányok adták, amelyek bemutatták Festetics Kristóf személyiségét, tevékenységét, a korszakban elfoglalt helyét mind a politikai, mind a gazdasági életben, hatását a család következő generációira; illetve a gyűjteményben található, hozzá kötődő műtárgyakat és könyveket.

Szakmai tartalmak a honlapon

- *Festetics Kristóf-év – Történetek az első keszthelyi Festeticsről*

2018-ban 12 hónapon át elevenítettük fel FesteticsKristóf életének legfontosabb eseményeit korabeli és történészi szakirodalmi források, valamint metszetek, festmények és fényképek segítségével. Januárban halála évének – 1768-nak – fontos magyar és európai történéseiről jelent meg információ, majd februárban, halála hónapjában az 1765-ben kelt végrendeletének, halálának és temetésének kérdései kerültek előtérbe. Márciusban és áprilisban a Festetics Kristóf előtti történelmi korszakokat elevenítettük fel, szóba került a Festetics család története a legendáktól kezdve az első írásos feljegyzéseken át Festetics Kristóffal bezárólag, illetve Keszthely története az első régészeti leletek felbukkanásától a Festetics család Keszthelyre történő érkezéséig. Májusban Festetics Kristóf szűkebb családja került bemutatásra. A nyári témák főként politikai és gazdasági jellegűek voltak: Festetics Kristóf és Keszthely polgársága közti jogi ellentétek, a vagyonszerzés formái, valamint a Festetics-uradalom hitbizománnyá alakulásának folyamata. Szeptemberben Festetics Kristóf magánélete, házassága körüli jogi és végrendeleti problémák vetődtek fel. Októberben az első keszthelyi Festetics jogi karrierje, a novemberi bejegyzésben Festetics Kristóf templomépítő munkája,

míg decemberben mintegy zárásként Festetics Kristóf kortársait és az utókor emlékezete volt olvasható.

- ***Festetics Kristóf-év – a művészetek tükrében***

A 2018-as évben a Festetics család keszthelyi ágának megalapítójára és a kastély első építtetőjére emlékezve minden hónapban felidéztük a kastély műalkotásain keresztül Kristóf korát. Megismerkedtünk személyével a kiállításon látható portréin keresztül, majd 1745 és 1750 között felépített kastélyával, és annak még ma is látható részeivel. A Festetics Kristófhoz vagy korához kapcsolódó műtárgyak viszonylag kis számban vannak jelen a Helikon Kastély gyűjteményében, így mindegyik darab bemutatására lehetőség nyílt az év során. Márciusban a fent említett falikárpit adta a témát átadásának apropóján. A következő hónapokban a bútorok kerültek sorra a barokk kor lakáskultúráját tárgyaló bejegyzést követően. A barokk bútorok általános jellemzőinek összefoglalása után az egyes bútortípusokról esett szó, így a kastély gyűjteményében fellelhető szekrényekről, székekről és asztalokról, valamint külön bejegyzés foglalkozott a kastély legjelentőseb barokk bútorával, az André-Charles Boulle-hoz köthető asztallal. A többi műtárgytípus nem teljeskörűen reprezentált a gyűjteményben, így azokból csak ízelítőt nyújthattak a kastély meisseni porcelánvázáiról és barokk csillárjáról készült írások.

Publikációk

A Helikon Kastély és kiállításai –

The Helikon Castle and its Exhibits; Das Schloss Helikon und seine Ausstellungen

A 2017-es nyári szezonra jelent meg egy hiánypótló kiadvány *A Helikon Kastély és kiállításai* címmel. 2018-ban ennek elkészült az angol és a német nyelvű változata *The Helikon Castle and its Exhibits; Das Schloss Helikon und seine Ausstellungen* címeken.

A kötet egyrészt bemutatja a Festetics családot és a kastély történetét, másrészt kiállításvezetőként is szolgál, ugyanis a hat állandó kiállítást és a parkot is ismerteti. A tanulmányokat az intézmény muzeológusai, illetve a kiállítások kurátorai írták. A kiadvány közli a Helikon Kastély munkatársainak legújabb kutatási eredményeit, azaz tudományos igényű, ugyanakkor a látogatóközönség számára is közérthető, élvezetes olvasmány. Az angol és német nyelvű könyvek révén az intézmény külföldi látogatói előtt is megnyílt a lehetőség a bővebb ismeretek megszerzésére.

Programokhoz kapcsolódó kiadványok

Már hagyomány a Helikon Kastélyban, hogy bizonyos szakmai programokhoz kiegészítő kiadványok készülnek. Ezek általában füzet terjedelműek, és a nagyközönségnek szóló, ugyanakkor szakmai jellegű szöveg mellett számos képet is tartalmaznak. 2018-ban egy ilyen jellegű kiadvány készült. A Múzeumok Éjszakáján minden kastélylátogató megkapta a *Festetics Kristóf 250* című füzetet. A kiadvány a Festetics Kristóf-évhez kapcsolódott, és bemutatta az első keszthelyi Festetics életét és tevékenységét, kastélyát és az ott látható arcképeit, valamint egykori könyvtárának kincseit.

Szakmai programok

Emlékhelyek Napja

Az Emlékhelyek Napja nevű országos rendezvény a Nemzeti Örökség Intézete (NÖRI) szervezésében 2018-ban harmadik alkalommal valósult meg május második szombatján, azaz május 12-én. Célja a nemzeti és a történelmi emlékhelyek népszerűsítése. A keszthelyi Festetics-kastély történelmi emlékhely „Festetics-kastély és Georgikon" néven. Ezen a helyszínen az Emlékhelyek Napján minden alkalommal az év jeles évfordulóihoz kapcsolódó programok valósulnak meg. 2018-ban a Festetics Kristóf Emlékévnek megfelelően a barokk jegyében zajlottak a programok. A huszárfelvonulással kísért megnyitót lovas programok követték a parkban. A bemutatók egyrészt Festetics Kristóf korára utaltak, másrészt a huszársághoz kapcsolódtak, hiszen a Festetics család több tagja is magas katonai rangot szerzett huszárként. A programokat a kastélyban megrendezett koncert koronázta meg. A fellépő művészek előadásában olyan művek csendültek fel, amelyek megidézték a 250 évvel ezelőtti kor hangulatát, valamint az akkori kultúra szellemiségét.

Mozaik Múzeumtúra Roadshow

2018. június 8-án Keszthely muzeális intézményei: a Helikon Kastély, a Balatoni Múzeum és a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár Georgikon Majortörténeti Kiállítóhelye egy egész napos (délelőtt 9 órától éjszaka 23 óráig tartó) ingyenes rendezvénysorozatot tartott *Titkok és rejtélyek nyomában Keszthely múzeumaiban* címmel. A Helikon Kastély különféle korosztályoknak számos programot kínált.

- Régi grafikai nyomdatitkok – a linómetszés technikája

A Helikon Kastély Kortárs Képzőművészeti Műhelyének programjában a résztvevők – általános iskolás, felső tagozatos diákok – a Helikon Kastély könyvtárának metszetgyűjteménye alapján megismerkedhettek a sokszorosított grafikai technikákkal és kipróbálhatták a linómetszet készítését.

- A vasút rejtelmei

A Helikon Kastély történelmi modellvasút kiállítása adott otthont ennek a foglalkozásnak, amely elsősorban gyerekek számára jelentett nagy élményt. A résztvevők különleges és meglepő tényeket hallhattak a vasút világáról, valamint megnézhették a modellvasút működését is.

- Detektívek előre! Vagy hátra?

A Helikon Kastély egyik fontos múzeumpedagógiai célja, hogy minél szélesebb körben tudjon különböző korosztályokat megszólítani. A *Keszthelyi kastélymesék* szereplői segítségével a Helikon Kastély enteriőrkiállítása, a kastély parkja, valamint a hintókiállítás adott helyszínt a mesés nyomozásnak, amely során a gyerekek különféle feladatok, képek és térképek alapján találtak meg az elveszett csigát, Csalamádét.

- Egy csendes fürdőváros bűnös titkai

A Helikon Kastély már évek óta különböző témájú városi sétákat kínál az érdeklődőknek, elsősorban olyanokat, amelyek kapcsolódnak a Festetics család életéhez. Ezen a napon a keszthelyi belvárost bejárva a bűn nyomába eredtek a résztvevők: százéves, vagy még annál is régebbi bűnügyek elevenedtek meg. Többek között fény derült arra, hogy hová tűnt Festetics II. Tasziló kabátja a kastély előszobájának fogasáról, milyen veszélyek leselkedtek a piaci vásárlókra, milyen volt az éjszakai közbiztonság és milyen szörnyű bűnök terhelték egy békés családapa életét.

- A pincétől a padlásig

A korabeli történelmi jellegű épületek bejárása egyre népszerűbb lesz, ezért a Helikon Kastély ezen a programsorozaton a Festeticsek egykori lakhelyének rejtett zugait mutatta be, kísérleti jelleggel. Ezen az eseményen kiderült, hogy nagy az érdeklődés az ilyen irányú program iránt, amely keretében egyrészt megelevenedett a kastély építéstörténete, másrészt a résztvevők megtudták többek között, hogy melyek a kastély legrégebbi téglái, mire szolgál az angolakna, és hogyan lehet felfüggeszteni egy mázsás súlyú csillárt. Az érdeklődésnek köszönhetően a Helikon Kastély az őszi programjai közé is beillesztette a kastély épületének bejárását.

- Az éjszaka fényei

A Helikon Kastély történelmi modellvasút-kiállítása ezen a napon nemcsak délelőtt, hanem éjszaka is izgalmas programnak adott helyet. A valóságban a vonatok éjszaka sem állnak meg, így egy rendhagyó esemény színtere lett a kiállítás. A résztvevők az éjszakai világításban csodálhatták meg Európa egyik legnagyobb modellvasút-kiállításának miniatűr vasúti világát.

- Kincsvadászat az éj leple alatt

A Helikon Kastély enteriőrkiállításának kincsei nappal, nyitvatartási időben számos érdeklődőt vonzanak a legfiatalabb korosztálytól a legidősebbig. A gyerekeknek az évek során egyre több, hozzájuk közel álló programot kínált és kínál a kastély. A kísérleti jellegű program bebizonyította, hogy este, zárás után is tud élményt nyújtani a kastély, amikor sötétbe borul az enteriőrkiállítás. Egy zseblámpa és egy detektívfüzet segítségével a gyerekek csapatban dolgozva a feladatok megoldása után megtalálták az elrejtett kincses ládikót. Mivel a nem mindennapi játék nagy sikert aratott, az őszi programsorozatban is helyet kapott.

Városi kultúrtörténeti séták

Lassan hagyománnyá válnak Keszthelyen a Helikon Kastély szervezésében megtartott városi kultúrtörténeti séták, amelyek során az érdeklődők a Festetics család és Keszthely hétköznapi, apróbetűs történelmével ismerkedhetnek meg. 2018-ban a Helikon Kastély három témát kínált: a Festetics család és Keszthely, a 19-20. század fordulójának keszthelyi nyarai, valamint a Múzeumok Őszi Fesztiválja során Keszthely 1914–1918. (Ez utóbbiról a MŐF 2018 beszámolóban lehet részletesebben olvasni.)

2018 áprilisa és augusztusa között került sor *A Festeticsek és Keszthely fényben és árnyékban* elnevezésű sétákra, amelyek során Keszthely belvárosát és a Balaton partját bejárva a grófi, majd hercegi család és a város hol nyugodt, hol néhol problémásnak mondható kapcsolatáról esett szó, vegyítve a hétköznapok történeteivel, például vásárlás, autók és nyaralás.

Keszthely június 1-jén ünnepli a Város Napját, amelyen 2018-ban *Hol van az a nyár? Keszthelyi nyarak anno* címmel három alkalommal indult kultúrtörténeti séta. A sétákon megelevenedett a balatoni fürdőváros századfordulós története, többek között a részt vevők megtudhatták, milyen volt a 19-20. század fordulójának fürdőruhadivatja, milyen szabályokat kellett betartani a fürdőzőknek a keszthelyi strandon, és mi volt olcsóbb: egy gombóc fagylalt vagy egy korsó sör.

Kulturális Örökség Napjai

2018. szeptember 15-én és 16-án került sor a *Kulturális Örökség Napjai* elnevezésű rendezvénysorozatra, amelynek alcíme *Örökségünk Európában* volt. A Helikon Kastély két programmal vett részt ebben az országos programsorozatban, amelynek célja az egyébként nem látogatható épületek vagy épületrészek megnyitása és bemutatása. A hasonló jellegű korábbi – a *Mozaik Múzeumtúra Roadshow* keretében megtartott – rendezvény sikere okán szeptember 15-én és 16-án egy-egy sétát tervezett az intézmény *A pincétől a padlásig – épületvezetés a Festetics-kastélyban* címmel. Megnyíltak a Festetics-kastély rejtett terei, miközben a résztvevők megismerkedhettek a főúri

otthon építéstörténetével a 18. század közepétől a 19. század végéig, valamint megtudták, mi történt az épülettel a második világháború alatt és azt követően.

Múzeumok Őszi Fesztiválja

A Múzeumok Őszi Fesztiválja 2018. október 1. és november 11. között került megrendezésre. A mottó a *Szenzációs örökségünk* volt. 2018-ban a Helikon Kastély negyedik alkalommal vett részt ezen az országos rendezvénysorozaton. A hét témában megrendezett nyolc rendezvény megmutatta az intézmény kiállításainak sokszínűségét, és számtalan korosztályt szólított meg.

1. téma: Mesterek és alkotók

A program címe: *Nyitott kortárs műhely* (2018. október 6.)

A Helikon Kastély múzeumpedagógiai céljai között elsődleges feladatot foglal el a tehetséggondozás, valamint az általános és középiskolai oktatás kiegészítése múzeumi helyszínekkel és témákkal. A Helikon Kastély Kortárs Képzőművészeti Műhelye már évek óta ezen céloknak rendeli alá tevékenységét. A tehetséggondozó műhely festészeti, grafikai, fotós és filmes kurzusai nagy sikerrel zajlanak, és ezért évente egy kiállítás mutatja be az itt készült munkákat. 2018 októberének első szombatján került sor a kiállításmegnyitóra, amely különbözött az eddigiektől. A résztvevők, akik között az ifjú tehetségek családtagjain és barátain kívül a kortárs művészetek iránt érdeklődők is megjelentek, nemcsak megnézhették a különféle technikákkal készült alkotásokat, hanem kipróbálhatták magukat az alkotás folyamatában is. Az a tény, hogy ki lehetett próbálni a különböző képzőművészeti technikákat, sokak érdeklődését felkeltette. A Kortárs Képzőművészeti Műhely ezen kiállítása fontos esemény lett a helyi művészeti életben, az itt készült alkotások iránt nagy az érdeklődés.

2. téma: Múzeumi Őszbúcsúztató

A program címe: *Őszi madárles* (2018. október 6.)

A Helikon Kastély pálmaházának kertjében lévő madárpark 2018 októberében első alkalommal adott helyett a MŐF rendezvényeinek hagyományteremtő céllal. A Madármegfigyelési Világnap alkalmából megrendezett eseményen szakember vezetésével egy kötetlen előadás formájában ismerkedhettek meg az érdeklődők – akik főként kisgyermekes családok voltak, ám megjelentek az idősebb korosztályból is – a madárpark lakóinak életével. Olyan ismereteket tudhattak meg egyes fajokról, amelyeket eddig még nem tudhattak, és olyan madarakkal is találkoztak, amelyek Magyarországon csak itt találhatók meg. A madarakról szóló előadás közben elhangzott tényekre szükség volt később, a madártotó kitöltésekor, amely végeredményben sikeresnek bizonyult.

3. téma: Sétálj, gyalogolj, bringázz velünk! Örökségi barangolás

A program címe: *Békeidőből a háború poklába – Keszthely 1914–1918* (2018. október 7. és 14.)

A Helikon Kastély mér hagyományosnak mondható városi kultúrtörténeti sétái a MŐF keretében újabb témával bővültek. A két őszi séta fő témája az első világháború volt, amely befejezésének centenáriumára emlékeztünk 2018 őszén. Az első sétán (október 7.) a háborús hétköznapok elevenedtek meg, az érdeklődők megtudhatták többek közt, hogy milyen volt a háborús divat, milyenek voltak a zsírtalan és hústalan napok, és miért omlott össze a postai szolgáltatások rendszere 1914 őszére. A második sétán (október 14.) a bűn és a gyász nyomában szóba kerültek hírhedt bűncselekmények, a szélhámosságtól a rablógyilkosságig, valamint a spanyolnátha és a világháború keszthelyi áldozatairól is megemlékeztünk. A résztvevők korabeli dokumentumok és reklámok segítségével szereztek részletes ismereteket a 100 évvel ezelőtt Keszthelyen történt eseményekről. A két séta témája kapcsolódott az eddigi sétákhoz, így nem véletlen, hogy többen már sokadszor vettek részt ilyen típusú rendezvényen.

4. téma: Irodalmi találkozások a múzeumban

A program címe: *Tompa Mihály Emléknap* (2018. október 19.)

A Tompa Mihály születésének 200., halálának 150. évfordulójára rendezett *Nincs még elfeledve a dal* című országos rendezvénysorozat keszthelyi eseményének a Helikon Kastély könyvtára adott otthont a MŐF sorozata alkalmából. Ez a program a 19. századi magyar líra egyik legjelesebb alkotójának életét és műveit mutatta be több szempont szerint. A rendezvényen énekben, versben és prózában elevenedtek meg Tompa Mihály életének fontos eseményei, leghíresebb művei. Versei közül volt, amelyik dalban egy kis énekkar tolmácsolásában, volt, amelyik versmondó (Bereczky Szilárd) előadásában szólalt meg. Tompa Mihály költészetének értékelése Kardos Gy. József előadásában hangzott el. A Helikon Kastély könyvtárának páratlan gyűjteménye számos irodalmi alkotó műveit tartalmazza, így Tompa Mihályét is. Az érdeklődők még a költő életében megjelent verseskötetekbe is belelapozhattak. A program végén egy kis emlékkiállítás nyílt meg, amely Tompa Mihály életútját mutatta be korabeli kéziratok másolataival, kortársak felidézésével és a történelmi korszak bemutatásával.

5. téma: Utazó múzeum

A program címe: *Autók a múlt századból* (2018. október 20–21.)

A 2016-ban megnyílt Amazon Ház Látogatóközpont *Főúri utazások, úti kalandok* elnevezésű kiállításához szervesen kapcsolódó kétnapos program magas színvonalú látnivalót nyújtott az érdeklődőknek többek között a Rozsdamarók Veteránjármű Egyesület jóvoltából, akik szakmailag segítették a tárlat megismertetését a látogatókkal. A program azokat célozta meg, akiket foglalkoztat a múlt századok motorizált világa, a különleges járművek, és az is, hogy hogyan alakultak ki a mai autók. A látnivalók között voltak oldalkocsis motorok, autóritkaságok és olyan járművek, amelyeket a gyűjtők nagyon ritkán vagy egyáltalán nem is mutatnak meg a nagyközönségnek. A kétnapos eseménysorozat látogatói nemcsak helyi lakosok voltak, hanem az ország különböző pontjairól érkeztek, voltak olyanok is, akik csak ezért a programért látogattak Keszthelyre.

6. téma: Múzeumi szünetelő

A program neve: *Kincsvadászat az éj leple alatt* (2018. október 26.)

A nyári Mozaik Múzeumtúra Roadshow keretében kísérleti jelleggel megrendezésre került ez a típusú program, amely a nagy sikerre való tekintettel a MŐF programsorozatába is bekerült. Az érdeklődésre jól példázza, hogy az eseményen való részvétel regisztrációhoz volt kötve, és az első órában el is fogytak a helyek. A nyári tapasztalatokat felhasználva a 8-12 éveseknek meghirdetett játékon a bátor kincsvadászoknak több próbán is be kellett bizonyítaniuk alkalmasságukat és rátermettségüket. A feladatokat 5-5 fős csoportokban kellett megoldani, és mindenki tudására szükség volt, hogy eredményes legyen a kis csapat. A detektívfüzet megszerzéséhez meg kellett fejteni egy titkosírást és betűrejtvényt, valamint a kastély egyik műkincséről készült képet kellett kirakni. A füzetekben talált tréfás feladatok és a zseblámpák segítségével minden csapat megtalálta azt a szalont, ahol a kincseket rejtő ládikók voltak. A résztvevő gyerekek túlnyomó része már járt a kastélyban, ám nappal, így egy sötét kastélyban gyerekeknek szóló kincsvadászat mindenki számára élvezhetővé válik.

6. téma: Múzeumi szünetelő

A program neve: *A vasút rejtelmei* (2018. október 30–31.)

Európa egyik legnagyobb vasútmodell-kiállításának már hagyományosnak mondható, az őszi szünet napjaira eső kétnapos programja a vasút iránt érdeklődőknek nyújtott új információkat, és egyúttal feleleveníthették a vasútmodellezés szerelmesi régi emlékeiket. A rendezvény egy rendhagyó tárlatvezetéssel kezdődött, ahol meg lehetett nézni az 503 m^2-es terepasztalon 2018-ban készült

városokat nappali, majd éjszakai világításban. Ezt követően a terepasztal készítésének titkaiba avatták be a látogatókat. A kiállítás szakértője megmutatta a kész épületeket, tárgyakat, a vasútmodell építéséhez szükséges alapanyagokat, és elmagyarázta az építés folyamatát. Külön teremben szakmai segítséggel, profi alapanyagokkal és tárgyi eszközökkel mindenki saját kis vasúti világot alkothatott magának. A két nap folyamán 30 terepasztal készült el.

7. téma: Pincétől a padlásig

A program neve: *Amit még nem láttunk – A kastély rejtett zugai* (2018. október 26.)

A nyári Mozaik Múzeumtúra Roadshow keretében került először bemutatásra a kastély épülete úgy, ahogy még nem láthatta a közönség. A siker óriási volt, és mivel a MŐF 2018-as mottója a *Szenzációs örökségünk* volt, ezért nem is volt kérdés, hogy ez a program is a sorozat része lett. A Festetics-kastély épülete egykor a Festeticsek nyolc generációjának volt az otthona. A legrégibb pincerész látogatásával indult az épületbejárás, majd az építéstörténetet követve a legfiatalabb pincerésszel fejeződött be a legmélyebben fekvő szint megismerése. Közben felfedezhetők voltak a különböző korok építészeti megoldásai, többek között a természetes falszigetelés és az angol folyosó jelentősége. A lépcsőházak következtek, majd a manzárdtetős padlás bejárásával folytatódott az épületben a séta. Az érdeklődők megismerhették a régi és a majd 150 évvel később épített tetőszerkezet kapcsolatát. (A program regisztrációhoz volt kötve, és a létszám az első nap délelőttjén be is telt.)

Festetics Kristóf 250 – Előadássorozat a Helikon Kastélyban Festetics Kristóf halálának 250. évfordulójára

Az előadássorozat folyamán neves előadók és a témák avatott szakértői mutatták be azt a kort, amelyben az első keszthelyi Festetics élt, akiről az intézmény 2018-ban számos módon megemlékezett. A témák – az étkezés, a gyógyítás tudománya és a korabeli zenei stílusok – a nagyközönség számára a kor hétköznapjait elevenítették meg.

1. előadás (2018. szeptember 21. – a Helikon Kastély nagy bálterme)

Benda Borbála Phd, történész: *„Cave, csukaladi és herbaté" – Új ízek a 18. századi magyar étkezéseken*

Az első előadáson a történelem és a gasztronómia iránt érdeklődők megtudhatták, hogyan vált ismertté és elfogadottá a kávé, a csokoládé és a tea a 18. századi magyar étkezési kultúrában. A hallgatóság értesülhetett arról, hogy ebben az időben a csokoládét nem ették, hanem itták, arról is tudomást szerezhettek, hogy milyen volt a magyar konyha a paprikás krumpli előtt, és hogyan fogadták

a Festetics Kristóf korában élők az új ízeket, amelyek átalakították a kor étkezési szokásait és illemszabályait is.

2. előadás (2018. november 9. – az Amazon Ház Látogatóközpont rendezvényterme)
Dr. habil. Krász Lilla PhD, egyetemi docens, ELTE BTK (Középkori és Kora Újkori Egyetemes Történeti Tanszék): *„Miképpen kellessék az egészséget őrizni és becsülni": orvosok, gyógyítók és pácienseik Festetics Kristóf korában*

1759-ben Festetics Kristóf uradalmi kórházat alapított, amellyel lerakta Keszthely egészségügyi rendszerének alapját. A Festetics Kristóf-évhez kapcsolódó előadássorozat második előadása ezért szólt a 18. századi egészségügyi helyzetről, amely során az érdeklődők, akik között számos, az egészségügyben dolgozó szakember jelen volt, betekintést kaphattak a modern egészségügy megalakításának kezdetébe, abba, hogy hogyan intézményesült a rendszer, milyen szakmai követelményeket támasztottak a kor orvosai és egészségügyi dolgozói elé, és az is kiderült, hogy milyen esélyei voltak a betegeknek.

3. előadás (2018. december 20. – az Amazon Ház Látogatóközpont rendezvényterme)
Dr. Károly Róbert karmester, zeneszerző: *„Vidámítsad érzésünket lantosoknak ékese" – 18. századi zenei ritkaságok a Festeticsek könyvtárában*

Az elsőadássorozat harmadik, befejező előadása a zeneművészet világába vezette a résztvevőket. A Helikon Kastély könyvtára páratlan gyűjtemény, amely szinte minden tudományos és művészeti előadás kiindulópontja lehet. A könyvtár zenei gyűjteménye számos ritkaságot tartalmaz. Az itt fellelhető 18. századi kották alkották az alapját az előadásnak. Az előadó kikutatta, hogy a 18. századi – ma már részben elfeledett – zeneszerzők közül melyik járhatott és zenélhetett a Festeticsek udvarában. Műveiknek és kortársaik zenedarabjainak megszólaltatásával sikerült megidézni a kor hangulatát.

Karácsonyi meseórák

A keszthelyi Helikon Kastély szakmai vezetése és múzeumi szakemberei fontosnak tartják, hogy egyre több korcsoportot megszólítva tudják bemutatni a kastély kiállításait. A gyerekek nekik szóló tárlatvezetéseken, múzeumi órákon és múzeumpedagógiai foglalkozások keretében ismerhetik meg a Festetics család és a kastély történetét.

A Helikon Kastély a legkisebb korosztályoknak – óvodásoknak és az általános iskolák alsó tagozatos diákjai számára – egy, a kastély történetéhez és a Festetics családhoz köthető mesevilágot teremtett. Ennek jegyében jelent meg 2016 decemberében a kastély első mesekönyve, amely a *Keszthelyi kastélymesék Daru Domonkossal és Bagoly Bonifáccal* címet viseli. Ezzel egy időben indultak el a karácsonyi meseórák, amelyek során először a kastély enteriőrkiállítása szolgált helyszínül. 2017-ben szintén a kastély főúri életformát bemutató kiállítása adott otthont a decemberi, különleges meseóráknak. Karácsony alkalmából az ünnephez illő interaktív mesefoglalkozáson vehettek részt a jelentkezők.

2018. december 4. és 19. között a Helikon Kastély újabb kiállítása került be a meseórák helyszíne közé. A kastély hintókiállításán szereplő több mint 50 hintó nagy szerepet játszott az újabb interaktív meseórában. A decemberi meseórákon 32 óvodás és kisiskolás csoport 599 fővel vett részt, ami meghaladta az előző évek adatait. Egyre több olyan csoport érkezett, akik már vagy a 2016-os kezdetkor, vagy a 2017-es évben már ellátogattak ebben az időszakban a Helikon Kastély karácsonyi meseórájára. Így ez a fajta programsorozat beépült nemcsak a kastély kínálatába, hanem az óvodák és az iskolák is igényt tartanak erre a játékos és egyben ismeretterjesztő kulturális sorozatra.

Hintókiállítás

A 2018. év márciusában Budapesten a HUNGEXPO területén első alkalommal képviselhettük intézményünket az Autómobil és Tuning Show kiállításon, a *Magyarok a világ autógyártásában* témakört bemutató pavilonban, három napon keresztül nagy sikerrel.

A 2018-as évben a hintókiállítás programjaihoz tartozva kerültek megrendezésre lovasbemutatóink az arisztokrácia lovaglási szokásai tükrében, nyeregszemlével egybekötve. Ez a program a hintókiállításban látható, lovagláshoz kapcsolódó eszközöket mutatta be használat közben is. A bemutatók helyszíne a hintókiállítás épülete mellett kialakított lovaspálya volt.

A nyár folyamán kilenc alkalommal került megrendezésre alkalmanként 90-120 fő részvételével egy omnibuszos rövid városnézés.

A hintókiállításhoz kapcsolódó programok egy része gyakorlatilag állandó kiegészítője a kiállításnak, legalábbis a főszezonban. A hintózási, lovaglási, majd pedig az omnibuszozási lehetőség egyedi vonzerővel bír, hiszen a gyakorlati kipróbálás, a felfedezés örömét nyújtja a közönség számára. 2018-ban több alkalommal is sikeresen tudtunk közreműködni a kastély rendezvényein, alkalmanként 30-35 fős csoportok egyszerre történő szállítását tudtuk elvégezni a Balaton-part és a kastély között egy városnézéssel összekötve.

A hintóztatás célja a kastély parkjában a főúri életmód egyik szegmensének felidézése, átélésének lehetősége. 2018-ban már nemcsak a kastély parkjára, hanem az egész város területére, sőt a szomszédos településekre is kiterjesztettük a látogatók kastélyba történő szállítását. Az elkészült omnibuszok és társas kocsik (2-2 db) lehetővé teszik nagyobb csoportok mozgatását a kastélyhoz kapcsolódó programok esetében.

A Múzeumok Éjszakája programsorozat szerves része a hintókiállítás. 2018-ban is ezen az estén megrendezésre került az éjszakai lovasbemutató, valamint a Magyar Szablyavívó Iskola Zala megyei csoportjának bemutatója. Az *Eleink étkei* című programon a látogatók betekintést nyerhettek honfoglaló őseink táplálkozási szokásaiba, és meg is kóstolhatták ezeket az étkeket Nyers Csaba főzési bemutatójának köszönhetően. A *104 év fakeréken* elnevezésű rendezvény a Ford T-modell hivatalos bemutatója volt.

Az Emlékhelyek Napja alkalmából egy nagyszabású, félnapos lovasprogram keretében mutattuk be látogatóinknak a magyar lovaskultúra értékeit, amelyekkel sokszínű és több irányból megközelített, színes lovasbemutatókon keresztül ismerkedhettek meg.

A Helikon Kastély mint főrendező a társrendező Gyenesdiással együtt 2018-ban kilencedik alkalommal rendezte meg a Festetics Vágtát, a Nemzeti Vágta regionális előfutamát, ezt az országos jelentőségű lovas eseményt. A Helikon Kastély a rendezvény Festetics-örökség témához kapcsolódó értékeinek feltárását, azok felelevenítését és megőrzését tűzte ki célul. Ezt szolgálták a parkban tartott magas színvonalú szakmai előadások, valamint a színes lovasbemutatók sokasága és a családi programok sora.

Vadászati kiállítás és történelmi modellvasút-kiállítás

Időszaki kiállítások

Az időszaki kiállítások számára az épületben a Széchenyi-Kittenberger emlékterem áll rendelkezésre, amelyben az év során folyamatosan van egy-egy tárlat. Hagyományosan minden évben megrendezésre kerül a Vadászati Kulturális Egyesület kiállítása. Az egyesület neves zsűritagok segítségével bírálja el a hazai és nemzetközi művészek vadászati témájú alkotásait, amelyek itt méltó környezetben nyernek elhelyezést. Az egyesület vállalja a teljes installációt, a kiállítást térítésmentesen szervezi, rendezi. Több időszaki kiállítás esetében a kiállított művek megvásárolhatók.

- Januártól: Vadászati Kulturális Egyesület nemzetközi természetfotós kiállítása
    - Az év elején rendszeresen megrendezett program

- Május 19-től: *Ismerős tájakon*
    - Kőhalmy Tamás festőművész kiállítása

- Június 23-tól: *Fehér vadon*
    - Kércz Tibor természetfotós kiállítása
    - A kiállításhoz kapcsolódott a Múzeumok Éjszakáján *A déli jégvilág csodái – fotós expedíció az Antarktiszon* című előadás, amelyet a nagy érdeklődés miatt meg kellett ismételni

- Július 28-tól: *Vadvilág a művészetben*
    - Seres Erzsébet porcelánfestő kiállítása

- Szeptember 15-től: *Vadászalkotók – alkotó vadászok*
    - Az azonos című képzőművészeti pályázat anyagából

- December 15-től: *Vadászat fényképezőgéppel*
    - A Vadászati Kulturális Egyesület természetfotó pályázatának anyagából készült kiállítás

Programok

- Solymászati nyílt nap
    - Január 13.
    - A Vadászati Kulturális Egyesület Solymász Rendje szervezésében
    - A résztvevők valódi vadászati körülmények között kísérhették figyelemmel a ragadozómadarakkal történő hagyományos vadászatot

- FeHoVa
    - 25. Fegyver, Horgászat, Vadászat Nemzetközi Kiállítás
    - Február 15–18., Budapest
    - A Helikon Kastély önálló kiállítóként jelent meg a vadászati kiállítással a Hidvégi Béla Alapítvány támogatásával
    - A kiállítás újdonsága: „Álmaim vadászháza" – bemutató Széchenyi Zsigmond jó barátjának, Windisch-Graetz hercegnek a világon egyedülálló trófeagyűjteményéből, amelyet a Magyar Államnak adományozott, és a keszthelyi vadászati kiállításon került elhelyezésre. A bemutatkozást nagy figyelem kísérte.

- VII. Festetics Trófeaszemle
    - Szeptember 8.
    - Országos gímszarvas trófeakiállítás
    - Hagyományőrző céllal megrendezett, országos viszonylatban is egyedülálló trófea seregszemle a múzeum teljes területén
    - Vadászati Kultúra Ünnepe: országos rendezvény

- I. Bársony István Nemzetközi Ifjúsági Prózamondó Verseny
    - December 15.
    - A VKE Dunántúli Régiója rendezésében
    - A versenyzők elsősorban dunántúli középiskolákból érkeztek

Amazon Ház Látogatóközpont – Főúri utazások, úti kalandok kiállítás

A rendezvényterem a hozzá csatlakozó kiszolgálóhelyiségekkel minden igényt kielégítő lehetőséget ad különböző rendezvények, konferenciák megvalósítására. A 2018-as évben az előzőnél jelentősen több alkalommal vették igénybe, illetve adtuk ki a rendezvénytermet, valamint az udvart is.

Minden héten szerdán és csütörtökön jógaoktatás célja alkalmából veszik igénybe a rendezvénytermet.

Az intézmény a közösséget is igyekszik aktivizálni. A 2018-as év júliusáig minden szerdán az udvaron a délutáni órákban a Cekker Bevásárló Közösség termelői piaca is helyet kapott: a helyi termelők hozták az árujukat.

Múzeumpedagógia

A Helikon Kastély 2018-ban is fontosnak tartotta, hogy a múzeumpedagógiai órákon és foglalkozásokon részt vevő gyerekek plusz élmény kapjanak az intézménytől, így nevelve nyitott, érdeklődő és a kultúra iránt elkötelezett generációkat. Minden évben próbálunk valami különleges programmal, foglalkozással előállni, ez 2018-ban sem volt másképp.

A 2018-as évben bevezetett *A fotográfia története* című foglalkozás sikeresnek bizonyult: sok szakirányú középiskola és gimnázium számára nyújtott különleges élményt. Az iskolák osztálykirándulás keretein belül látogattak el hozzánk. Ez a foglalkozás hiánypótló volt a szakmai jellegű múzeumpedagógiai foglalkozások terén a tanárok véleménye szerint.

A Helikon Kastély múzeumpedagógiai kínálata:

I. Múzeumpedagógiai foglalkozások (Időtartam: 90 perc)

1. Kastélymúzeum és Helikon Könyvtár:

Történelmi túra a kastélyban

Ez egy olyan túra, amelyhez még bakancsot sem kell felhúzni! A kastély enteriőr-kiállításán lépésről lépésre megismerkedhetünk azokkal a személyekkel, akik egykor az ódon falak között éltek. Olyan történelmi eseményeket idézünk fel, amelyek még a történelemkönyvek lapjaira is felkerültek. A könyvtár polcain álló könyvek pedig megmutatják, milyen jelentősége és súlya van a tudásnak.

Ajánlott korosztály: 5-12. évfolyam

2. Vadászati kiállítás:

A természetvédelem és a vadászat szerepe

Vadászat és természetvédelem. Van-e kapcsolat a vadon élő állatok és élőhelyeik védelme és a vadászat jelentősége között? Mi a feladata a vadászatnak, a vadgazdálkodásnak? Hogyan őrizhetjük meg az élővilág sokszínűségét? Milyen állatok népesítik be a vadon élővilágát és milyen állatokkal nem találkozhatunk már? Többek között ezekre a kérdésekre kaphat választ a résztvevő a foglalkozáson.

Ajánlott korosztály: 5-12. évfolyam

3. Hintókiállítás:

Utazás a kocsik és hintók világába

Mi a kapcsolat Kocs község és a kocsi között? Lehet-e hintázni egy hintón? A hintókiállítás gyűjteményének segítségével megismerkedhetünk a kocsizás és hintózás múltjával, valamint érdekes történeteken keresztül a főúri életformához kapcsolódó utazási szokásokkal.

Ajánlott korosztály: 5-12. évfolyam

4. Kastélymúzeum és múzeumpedagógiai termei

A fotózás története a camera obscurától napjainkig

A fényképezés több mint százéves története sok érdekességet rejt. Ezen a foglalkozáson megismerkedhetünk a fényképezőgépek generációival, és egyedülálló módon egy camera obscurával megragadhatjuk a pillanatot, amely így örökké tart.

Ajánlott korosztály: 5-12. évfolyam

5. Kastélymúzeum és múzeumpedagógiai termei

Mesék a kastélyról

Daru Domonkos, Bagoly Bonifác, Erdmann, Csiga Csalamádé és a többi mesehős közreműködésével játékos formában ismerhetik meg a résztvevők a keszthelyi kastély mesebeli világát, ahol semmi sem lehetetlen, még a zongora és a kandallóóra is kibékülhet.

Ajánlott korosztály: 1-4. évfolyam

II. Múzeumi órák (Időtartam: 45 perc)

1. Történelemóra a kastély enteriőrkiállításában

Történelmi témákhoz köthető, valamint tananyagokon átívelő témák:

1. A reformkor a családban marad – Festetics László és Széchenyi István párhuzamos élete

2. A boldog békeidők múló varázsa – A keszthelyi Festetics család élete a dualizmus korában

3. Séta a kastélyban és a történelemben, avagy mi köti a lepedőt, a kristálycukrot, Bonaparte Napóleont és a genetikát a keszthelyi Festetics családhoz?

Ajánlott korosztály: 6-12. évfolyam

2. Meseórák a kastély enteriőrkiállításában

1. Mesés tárlatvezetés Daru Domonkos és Bagoly Bonifác társaságában, avagy hová tűnt a Csiga család?

Ajánlott korosztály: óvodások és 1-4. évfolyam

2. Ezzel számolnod kell! Bagoly Bonifác játékos matematika órája

Ajánlott korosztály: 1-4. évfolyam

A múzeumpedagógiai foglalkozásokon kívül 2018-ban is nagy hangsúlyt fektettünk a tehetséggondozásra. Az intézmény fontosnak tartja, hogy az iskolákban kevés óraszámmal tanított vizuális kultúra megjelenjen a kastély falai között, és ez adja a szakkörök fő irányvonalát. A heti rendszerességgel zajló kortárs művészeti szakköreink nagy sikerrel folytatódtak ebben az évben is, 20 fő részvételével. A szakkörökön a 9–10 éves korosztálytól kezdve a középiskolás éveik végéig vesznek részt a tanulók.

A Helikon Kastélyban 2018-ban is két művészeti szakkör működött. A *Médiaművészet* a fotó- és a mozgóképművészettel foglalkozik, míg a másik a *Kortárs képzőművészeti szakkör*. A 2018-as változás eredményeképpen a kurzusok átjárhatóak, így a gyerekeket nem gátolja semmi, hogy bármelyik művészeti irányban kipróbálják a tehetségüket. A kurzusokhoz nyaranta egy egyhetes tábor kapcsolódik.

2018-ban egy tanítványunk jelentkezett művészeti középfokú intézménybe grafika szakra, és felvételt is nyert a kaposvári Zichy Mihály Iparművészeti Szakgimnáziumba.

A 2018-as év októberében a Múzeumok Őszi Fesztiválja keretein belül a „Mesterek és alkotók" elnevezésű témakör keretein belül a *Nyitott kortárs műhely* című programban mutattuk be egy nagyszabású kiállításon – a kastély időszaki kiállítótereiben – a kurzusok egész éves munkájának eredményét, és nyílt műhelyfoglalkozást is tartottunk ezzel egy időben, ahol betekintést nyerhetett bárki a Művészeti Műhely működésébe. A programon telt ház volt.

2018-ban volt a legtöbb a kiállított alkotások száma: közel 300 grafika, festmény és fotográfia volt összesen látható a tárlaton. Több sajtóorgánumban is írtak rólunk, és megannyi szakmai elismerést is kaptunk. Az M5 kulturális híradójában is szerepeltünk, és más televíziós műsorban is bemutatták a Művészeti Műhelyt és annak fontosságát.

A szokásoknak megfelelően áprilistól júniusig és szeptembertől októberig a kiránduló iskolás csoportokat fogadtuk, július–augusztusban pedig a környéken táborozó diákcsoportokat, valamint nyáron a szokásos képzőművészeti táborunk is megvalósult.

Összesen 1607 diák vett részt valamilyen múzeumpedagógiai tevékenységben (óvodától középiskolás korig bezárólag) 62 alkalommal. Ebből 400 óvodás, 849 általános iskolás és 358 középiskolás diák volt. A művészeti táborunkban 18 diák alkotott és tanult egy hétig.

A legnépszerűbb program szinte minden évben a könyvtár „Történelmi túra a kastélyban" elnevezésű foglalkozása, amely az enteriőrkiállításhoz kötődik és egy vetélkedővel zárul. (Általános és középiskolás korosztálynak is szól.) Az „osztálykirándulás csomagunkban" is szerepel, és ott veszik

igénybe ezt a legnagyobb számban. (A csomag lényege, hogy a Helikon Kastély hat állandó kiállítására megváltott kombinált diákjegy mellé jár egy ingyenes múzeumpedagógiai foglalkozás.)

Ezen kívül nagyon sikeres volt még az óvodásoknak és kisiskolásoknak szóló „karácsonyi meseórák" programunk is, amely nagy részvétel mellett zajlott. Itt ajándékot is adtunk a gyerekeknek. (Kakaóval és kaláccsal vendégeltük meg őket a kastély rendezvénytermeiben.)

Extra programok

A fogadóhely vonzerejét a kínált szolgáltatások élményszerűsége, személyre szabottsága jelentősen növeli. Intézményünk arra törekedett, hogy olyan programlehetőségeket kínáljon 2018-ban, melyek növelik a hozzánk érkező látogatók megelégedettségét, így elősegítvén a látogatóforgalom növekedését.

- **Helikoni Éjszakák**

Immáron 16 éve kerül megszervezésre a Helikoni Éjszakák programsorozat július és augusztus hónapokban. A program komolyzenei koncerttel kezdődött, majd igazi múltidéző kastélylátogatáson vehettek részt a látogatók. Az est záróakkordja pedig a fényjáték volt a kastélyparkban. A programsorozaton összesen 1 219 fő látogató vett részt.

- **Komolyzenei koncertek**

A Helikon Kastély tükörterme évente számos komolyzenei koncert helyszíne. A szezonon kívüli időszakban, múzeumi akciók keretében vendégeink díjtalan belépéssel vehettek részt a programokon. 2018-ban első alkalommal, ugyanakkor hagyományteremtő szándékkal került megrendezésre a Klassz a pARTon komolyzenei fesztivál is.

Intézményünk 2018-ban is támogatta a Festetics György Zeneiskola és a Helikon Kórus hangversenyeit is, hiszen éves szinten több alkalommal bocsátottuk rendelkezésükre koncerttermünket, ezzel is emelvén a program nívóját.

Az EventOperetta Társulat szervezésében 40 alkalommal operett koncert került megszervezésre a kastély tükörtermében.

- **Zenei mesterkurzusok**

A Festetics-kastélyban több, mint 20 éve tartanak mesterkurzusokat, melyek egy-egy nemzetközi hírű művészhez kötődnek.

2018-ban ismét megszervezésre került Szokolay Balázs, Huszti Bernadett, Choi Insu japán zongoraművész, Prof. Laki Krisztina, illetve a Barokk-Reneszánsz zenei mesterkurzusa.

- **Északi szárny megnyitása a látogatók előtt**

2018-ban is lehetőséget biztosítottunk arra, hogy a vendégek megtekinthessék a kastély északi szárnyát, mely a hétköznapokon zárva van a nagyközönség előtt. Az év első felében csak a nemzeti ünnepeken, majd ezt követően a múzeumi akciók keretén belül hosszabb-rövidebb időszakokra is megnyitotta kapuit a kastély „rejtett tartaléka", melyben komplex szórakozással várta a család minden tagját a Varázshangok Családi Játszóház. 2018-ban 2 563 fő látogató élt a lehetőséggel.

- **Hintózás**

2018-ban is folytatódott a klasszikus hintózás a parkban, a lovaglási lehetőség az arra kijelölt területen, és lovas fotók készítésének lehetősége a parkban – mindez elsősorban a nyári szezonra koncentrálódik. A hintóztatás célja a kastély parkjában a főúri életmód egyik szegmensének felidézése, átélésének lehetősége. Ez is elősegíti a látogatólétszám növelését.

Kerecsény, 2019. 03. 13.

HELIKON KASTÉLYMÚZEUM
Közhasznú Nonprofit Kft.
FESTETICS-KASTÉLY